

รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

มนัส ณรงค์ชัย, ร.ม. (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยนำรายชื่อประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มา Random โดย computer จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ และโดยแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1 และ นำมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.97 และ 0.84 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Paired t-test ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ก่อนการพัฒนารูปแบบอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63.0 และหลังการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 75.7 และเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน พบว่า โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินงานตามขั้นตอน PAOR ดังนี้ 1. การวางแผน 2. การปฏิบัติ 3. การสังเกต และ 4. ประเมินผลและถอดบทเรียน ดังนั้นควรมีการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกภาคส่วน โดยร่วมกันหาแนวทางและแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : อุบัติเหตุทางถนน การมีส่วนร่วม

---

* โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสร้อยพร้าว อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

Participatory Model for Community Reduction of Traffic Accidents in Khok Sung Municipality, Nongmeg Sub-district, Nonghan District, Udon Thani Province

Manat Narongchai, M.Pol.Sc. (Interdisciplinary for Local Development).

Abstract

This research is a action research. The objective is to study the participatory model for community reduction of traffic accidents in Khok Sung Municipality, Nongmeg Sub-district, Nonghan District, Udon Thani Province. Data were collected by questionnaires from a sample of 230 people obtained by simple random sampling, derive our easy random by people aged 18 years and over live in Khok Sung Municipality, Nongmeg Sub-district, Nonghan District, Udon Thani Province and 18 people of specific purposive sampling by interview. Data collection period: February to April. The research tool was a questionnaire created by researcher and pass validation of the research tool quality check by 3 experts. Index of item objective congruence value was equal to 0.67 - 1 and analyzed for the quality of the tool. by testing for Cronbach's alpha coefficient were 0.97 and 0.84, respectively. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and statistics, paired t-test, qualitative data analysis, content data analysis. The results of study showed a high level of the participation in the prevention and control of Traffic Accidents before the development of the model was high, accounting for 63.0%. After the development of the model was a high level, representing 75.5 %. When comparing the level of participation in the prevention and reduction of road accidents, it was found that the test results before and after the development of the participation in the prevention and reduction of road accidents overall was statistically significant at 0.05. The participation in the prevention and control of traffic accidents consists of operational procedures according to the PAOR procedure: 1. Plan 2. Action 3. Observe 4. Evaluation and Reflect. Therefore, participation in the operation of all sectors should be promote by finding ways and solving problems in the communities together by use of all available resources for maximum value.

Keywords: Traffic accidents, Participation

---

*Soiphrao Health Promoting Hospital, Soiphrao Sub-district, Nonghan District, Udon Thani Province.

บทนำ

ปัญหาอุบัติเหตุเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ และได้มีการประชุม Global Ministerial Conference on Road Safety ขึ้นครั้งแรกที่กรุงมอสโก (19-20 พฤศจิกายน 2009) การประชุมครั้งนั้นมีผลลัพธ์สำคัญคือ เกิด Moscow's Declaration และ United Nations Decade of Action for Road Safety 2011-2020 และการประชุมครั้งที่ 2 จัดขึ้นที่กรุงบราซิเลีย (18-19 พฤศจิกายน 2015) ซึ่งมีผลผลิตที่สำคัญ คือ Brasilia Declaration และ WHO 12 Global Targets and Indicators for Road Safety การประชุมทั้งสองครั้งที่ผ่านมามีถือเป็น milestone สำคัญของโลกที่ทำให้ทุกประเทศได้ตระหนักถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุทางถนน และทำให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนอย่างจริงจัง องค์การอนามัยโลกได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า เมื่อสิ้น Decade of Action 2011-2020 การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของโลกจะต้องลดลงครึ่งหนึ่ง แต่เมื่อถึงสิ้นทศวรรษความปลอดภัยทางถนนในปี 2020 นี้ องค์การอนามัยโลกได้ประเมินแล้วว่าคงไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ความสูญเสียชีวิตจากเหตุบนท้องถนนยังอยู่ใน ระดับสูงกว่า 1.35 ล้านคนในแต่ละปี การประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุม 1,700 คนจาก 140 ประเทศ และผู้เข้าร่วมประชุมระดับรัฐมนตรี 40 คน จัดขึ้นในที่สุดท้ายของ United Nations Decade of Action เป็นการถอดบทเรียนและประกาศเป้าหมายใหม่เพื่อความปลอดภัยทางถนนในทศวรรษหน้า (a new target for a decade of SDG action for road safety) คือจะต้องลดการเสียชีวิตและการบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุทางถนนให้ได้ครึ่งหนึ่งภายในปี 2030 (50 by 30) รวมทั้งจะต้องจริงจังกับการสร้างความยั่งยืนตามนโยบายของ United Nations Sustainable Development Goals (UN SDGs)

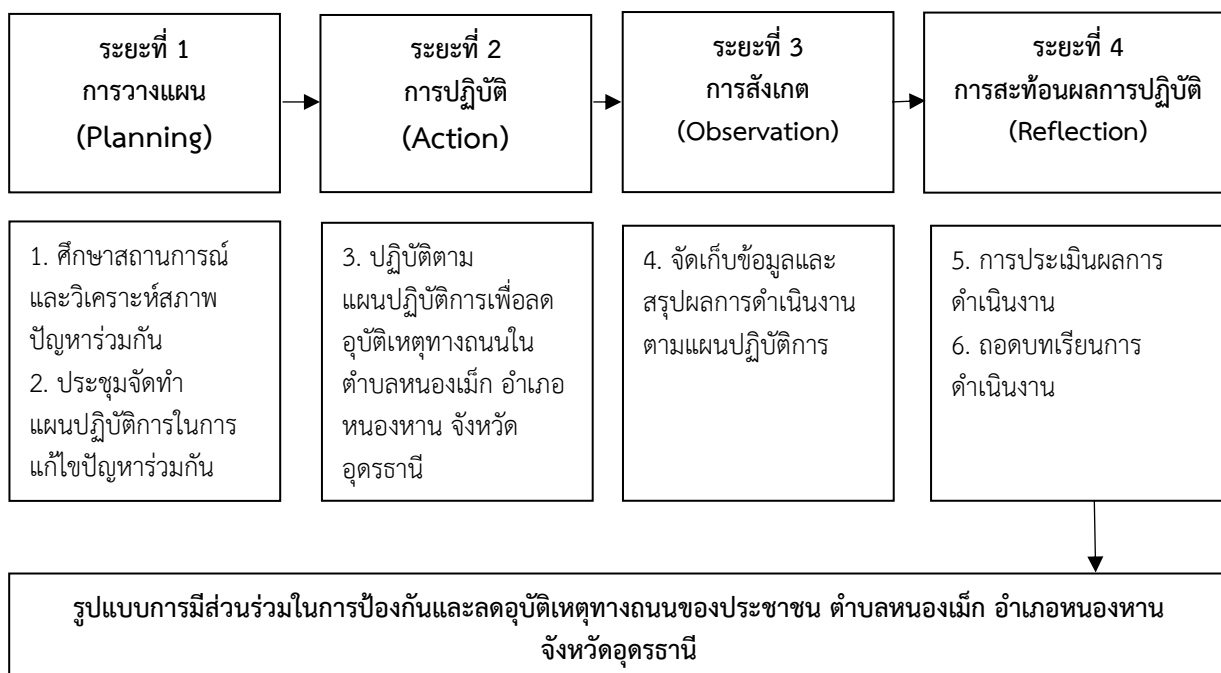
ข้อมูลสถิติการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน 3 ปี ย้อนหลัง ปี พ.ศ. 2563 – 2565 ภาพรวมประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 1,014,529 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 15,748 ราย ปี พ.ศ. 2564 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 883,324 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 13,619 ราย และปี พ.ศ. 2565 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 870,698 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 13,492 ราย ภาพรวมจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2563 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 21,346 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 450 ราย ปี พ.ศ. 2564 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 19,425 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 323 ราย ปี พ.ศ. 2563 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 18,379 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 337 ราย⁽¹⁾

ข้อมูลจากศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนอำเภอ ศปถ.อ.หนองหาน พบว่า อำเภอหนองหาน มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ปี พ.ศ. 2563 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 329 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 25 ราย ปี พ.ศ. 2564 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 429 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 42 ราย ปี พ.ศ. 2565 จำนวนผู้บาดเจ็บทั้งหมด 329 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 28 ราย และมีอัตราการตายต่อแสนประชากร 5 ปี ย้อนหลัง ดังนี้ ปี พ.ศ. 2561 มีอัตราการตาย 26.49 ต่อแสนประชากร, พ.ศ. 2562 มีอัตราการตาย 21.26 ต่อแสนประชากร, พ.ศ. 2563 มีอัตราการตาย 21.26 ต่อแสนประชากร, พ.ศ. 2564 มีอัตราการตาย 35.70 ต่อแสนประชากร และ พ.ศ. 2565 มีอัตราการตาย 19.70 ต่อแสนประชากร จากข้อมูลพบว่าอำเภอหนองหานยังมีอัตราการตายต่อแสนประชากรเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (อัตราการตายไม่เกิน 20 ต่อแสนประชากร) สาเหตุจากการใช้ทางลักข้าม พฤติกรรมการใช้รถใช้ถนน และสิ่งแฉกแฉก ดังนั้นเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน และลดการสูญเสียทางร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ความคิดเห็นและทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จุดเสี่ยง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้วงจรการปฏิบัติ PAOR ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็กแท็กการทนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ระยะเตรียมการวิจัย (Plan)
2. การปฏิบัติ (Action)
3. การสังเกต (Observation)
4. ระยะประเมินผลการวิจัย (Reflection)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 3,326 คนและอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยทำการคำนวณขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร⁽⁴⁾ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2\alpha/2P(1-P)}{e^2(N-1)+Z^2\alpha/2P(1-P)}$$

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 230 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยนำรายชื่อประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี มา Random โดย computer จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ⁽⁵⁾ (มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด 4.51–5.00 คะแนน, มีส่วนร่วมระดับมาก 3.51–4.50 คะแนน, มีส่วนร่วมระดับปานกลาง 2.51–3.50 คะแนน, มีส่วนร่วมระดับน้อย 1.51–2.50 คะแนน และมีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด 1.00–1.50 คะแนน) ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.97 และ 0.84 ตามลำดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t – test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาและรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี รหัสโครงการ UDREC 4666 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566

ผลการศึกษา

คุณลักษณะส่วนบุคคล ของภาคีเครือข่ายอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.9 มีอายุเฉลี่ย 51 - 60 ปี ร้อยละ 42.6 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 72.6 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.6 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 43.9 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 67.4 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 90.0 และแหล่งข้อมูลที่ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.6 ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งการรับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางถนน (n = 230)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	83	36.1
	หญิง	147	63.9
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	6	2.6
	21 – 30 ปี	14	6.1
	31 – 40 ปี	18	7.8
	41 – 50 ปี	58	25.2
	51 – 60 ปี	98	42.6
	61 ปี ขึ้นไป	36	15.7
สถานภาพ	โสด	48	20.9
	สมรส	167	72.6
	หย่าร้าง	15	6.5
ศาสนา	พุทธ	229	99.6
	คริสต์	0	0
	อิสลาม	1	0.4
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	101	43.9
	มัธยมศึกษาตอนต้น	43	18.7
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	62	27.0
	อนุปริญญา	11	4.8
	ปริญญาตรี	13	5.7

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแหล่งการรับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางถนน (n = 230) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ			
	เกษตรกร	155	67.4
	รับจ้าง	32	13.9
	ค้าขาย	12	5.2
	ข้าราชการ	8	3.5
	ลูกจ้าง/พนักงานรัฐ	10	4.3
	นักเรียน/นักศึกษา	4	1.7
	ว่างงาน	8	3.5
	อื่น ๆ	1	0.4
รายได้			
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	207	90.0
	10,001 – 30,000 บาท	23	10.0
	30,001 บาทขึ้นไป	0	0
แหล่งข้อมูลที่รับข่าวสาร			
	โทรทัศน์	91	39.6
	หนังสือพิมพ์	2	0.9
	เอกสาร/โปสเตอร์	3	1.3
	สื่อออนไลน์	80	34.8
	เจ้าหน้าที่ตำรวจ	15	6.5
	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	39	17.0

ปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า ก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบ ปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า หลังจากการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบ (n = 230)

ปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุทางถนน	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		t	p	95%CI
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. ด้านผู้ขับขี่	3.51	1.15	4.12	1.11	10.64	<.0001	0.49 ถึง 0.72
2. ด้านยานพาหนะ	2.64	1.18	3.47	1.44	9.25	<.0001	0.65 ถึง 1.00
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.46	0.82	4.04	0.94	10.65	<.0001	0.48 ถึง 0.69
ภาพรวม	3.20	0.87	3.88	1.07	12.05	<.0001	0.56 ถึง 0.78

การมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า ก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า หลังจากการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ก่อนและหลังการพัฒนา รูปแบบ (n = 230)

การมีส่วนร่วม	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		t	p	95%CI
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.29	0.76	3.86	1.03	9.42	<.0001	0.45 ถึง 0.68
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.42	0.78	3.96	0.97	9.27	<.0001	0.43 ถึง 0.66
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ	3.69	0.66	4.16	0.78	9.11	<.0001	0.37 ถึง 0.57
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.49	0.73	4.01	0.91	9.19	<.0001	0.41 ถึง 0.63
ภาพรวม	3.47	0.61	3.99	0.86	9.54	<.0001	0.42 ถึง 0.63

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน

1. การวางแผน (Planning) เป็นการศึกษาสถานการณ์และวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน โดยมีกิจกรรม ดังนี้

1.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานบริบทชุมชนของพื้นที่ และสภาพการดำเนินงานของชุมชน สำรวจและอธิบายคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

1.2 ประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

กิจกรรมการประชาคมหมู่บ้านในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน ที่ศาลากลางหมู่บ้านบ้านหนองลาด หมู่ที่ 9 ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยทำประชาคม 10 หมู่บ้าน ร่วมกัน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำเข้าสถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่ 3 ปีย้อนหลัง โดยใช้ข้อมูลจากศูนย์ป้องกันอุบัติเหตุทางถนนอำเภอหนองหาน

ขั้นตอนที่ 2 ระดมความคิดเห็นและประสบการณ์ที่ผ่านมาของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน จากคน, ยานพาหนะ และสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 4 แผนงานโครงการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน เขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

2. การปฏิบัติ (Action) เป็นการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนในชุมชน

ผลการศึกษากระบวนการการดำเนินงานของประชาชนเพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่เขต

เทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งแผนงานโครงการแก้ปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน แบ่งเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 สสำรวจข้อมูลพื้นฐานบริบทชุมชนของพื้นที่และสภาพของพื้นที่และสภาพการดำเนินงานชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบบริบทของเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

กิจกรรมที่ 2 จัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายดำเนินการเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินงานป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ติดตามและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดประชุมเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายดำเนินการเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน ดำเนินการร่างสัญญาประชาคม และทำการประชาสัมพันธ์ร่างประชาคมทั้ง 10 หมู่บ้านที่มีผลได้เสีย ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน เมื่อร่างประชาคมผ่านการประชาสัมพันธ์แล้วก็จะประกาศใช้ต่อไป

2. การประกาศและบังคับใช้สัญญาประชาคม ให้ประชาชนทั้ง 10 หมู่บ้านได้รับทราบและถือปฏิบัติร่วมกัน และติดประกาศที่ศาลาประชาคมหมู่บ้านทุกบ้าน รวมถึงประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบโดยทั่วถึง

กิจกรรมที่ 3 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ประชาชนในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอัตราการตาย และบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางถนนผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2. ติดป้ายเตือนที่ศาลาประชาคมหมู่บ้านหรือสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

3. เติมนรณรงค์กระตุ้นเตือนประชาชนทุกเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์

กิจกรรมที่ 4 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร และการบังคับใช้กฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตระหนักและมีความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร มีรายละเอียดดังนี้

1. อบรมให้ความรู้ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สำนักงานขนส่ง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นต้น

2. แกนนำที่ผ่านการอบรมจะต้องเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และสามารถเผยแพร่ความรู้ที่ผ่านการอบรมมาให้ครอบครัวหรือประชาชนในชุมชนได้รับทราบ และช่วยกันป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชนได้

กิจกรรมที่ 5 การเฝ้าระวังป้องกันพฤติกรรมที่เกิดอุบัติเหตุจราจรทางถนนในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฝ้าระวังการเกิดอุบัติเหตุในชุมชน และลดอัตราการเสียชีวิต และบาดเจ็บ มีรายละเอียดดังนี้

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุในหมู่บ้าน และรายงานคืนข้อมูลให้ทราบอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยคืนข้อมูลผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

2. ค้นหาพื้นที่จุดเสี่ยง ซึ่งจุดเสี่ยงในชุมชนมีทั้งหมด 6 จุด ดังนี้

2.1 จุดเสี่ยงสามแยกบ้านหนองแปน – บ้านหนองลาด หมู่ 14

2.2 สี่แยกไฟแดงบ้านหนองเม็ก

2.3 หน้าโรงเรียนเทศบาลโคกสูง หมู่ 2 และ หมู่ 9

2.4 สี่แยกทางเข้าบ้านเชียง หมู่ 15

2.5 บ้านหนองนกทา

2.6 บ้านดงเรือก หมู่ 6

3. ขอความร่วมมือสมาชิกในชุมชนตัดถางกิ่งไม้ ดูแลความสะอาดไม่ให้บดบังทัศนวิสัยของผู้ใช้รถใช้ถนน รวมทั้งดูแลสัตว์เลี้ยงของตนเอง

4. ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการซ่อมแซมไฟส่องสว่างให้เพียงพอ รวมถึงการจัดทำป้ายเตือนในจุดเสี่ยง

กิจกรรมที่ 6 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผลการเกิดอุบัติเหตุในชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1. คณะกรรมการเครือข่ายดำเนินการเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน ติดตามสถานการณ์เปรียบเทียบกับสถิติการเกิดอุบัติเหตุ

2. ติดตามเยี่ยมเสริมพลังโดยทีมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. ถอดบทเรียนการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน

3. การสังเกต (Observation) เป็นการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ การติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย ดังนี้

1) การติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินการ ผู้วิจัยประเมินโดยเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามแผนปฏิบัติการ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ดังนี้

- การสังเกตพฤติกรรมของผู้นำชุมชนและกลุ่มตัวอย่างในการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม
- วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น นำมาสรุปกระบวนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานเพื่อ

ลดการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

2) การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย

- รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

- ประเมินการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แบบสอบถาม

4. ระยะประเมินผลการวิจัย

การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) โดยใช้กระบวนการถอดบทเรียน การสนทนากลุ่ม ในประเด็นความสำเร็จของการดำเนินงาน ข้อจำกัด ข้อเสนอแนะ และนำข้อค้นพบที่เกิดขึ้น มาสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของประชาชน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี อย่างเหมาะสม

สรุปและอภิปรายผล

การมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ก่อนการพัฒนาแบบอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมา ได้แก่ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.0 และหลังการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมา ได้แก่ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.3 และเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน พบว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า หลังจากการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพักตร์ พรชิตา⁽⁶⁾ เรื่องการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของมยุรี บาทขาร⁽⁷⁾ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและลดอุบัติเหตุชุมชน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัด

อุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและลดอุบัติเหตุชุมชน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีความตระหนักและให้ความสำคัญในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนเป็นอย่างดี แต่เนื่องด้วยบริบทพื้นที่ที่ติดถนนสายหลักทำให้อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง และอาจจะเกิดจากคนนอกพื้นที่ที่มาประสบอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่ของตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานตามขั้นตอน PAOR ดังนี้ 1. การวางแผน 2. การปฏิบัติ 3. การสังเกต และ 4. ประเมินผลและถอดบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล ไกรภล และคณะ⁽³⁾ เรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่จุดเสี่ยงตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการดำเนินงานครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาบริบทและวางแผนการดำเนินงาน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การนิเทศ ติดตามการดำเนินงาน 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน ซึ่งหากมีการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกภาคส่วน โดยร่วมกันหาแนวทางและแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก็จะทำให้เกิดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ในระยะต่อไปของการดำเนินงานของชุมชน ควรมีกิจกรรมการคืนข้อมูลผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานให้กับประชาชนได้รับทราบ ถึงแม้กระบวนการวิจัยจะจบลงแต่กระบวนการดำเนินงานของชุมชนยังขับเคลื่อนต่อจนเสร็จสิ้นกระบวนการ

2. ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเฝ้าระวัง ป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนน ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโคกสูง ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ในการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน เพื่อลดอัตราการบาดเจ็บและเสียชีวิต

3. รูปแบบการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

4. พัฒนาศักยภาพนักวิชาการสาธารณสุขด้านความร่วมมือกับบุคลากรที่มรสุมภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนน เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในกระบวนการกลุ่มหรือการทำประชาคม ควรศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มวัย เช่น วัยผู้สูงอายุ วัยทำงาน วัยรุ่น วัยเรียน เป็นต้น เนื่องจากอุบัติเหตุทางถนนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกกลุ่มทุกวัย

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน โดยใช้การวิจัยเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้าง ด้วยการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ครอบคลุมทั้งปัญหา และอุปสรรค เพื่อสามารถนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน โดยเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งด้านขนาดพื้นที่ในการทำวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์หา รูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออื่น ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ กราบขอบพระคุณคณาจารย์และบุคคลสำคัญทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมถึงขอขอบคุณภาคีเครือข่ายอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ. อุบัติเหตุทางถนน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: [เข้าถึงเมื่อ 12 มกราคม 2566]. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairsc.com/>
2. กาญจนา เลิศวุฒิ. การพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุจราจรทางถนนโดยการมีส่วนร่วมของพหุภาคีเครือข่าย จังหวัดลำพูน. วารสารสาธารณสุขสุพรรณนา 2560;4(1):46-59.
3. นฤมล ไกรกล. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่จุดเสี่ยง ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน 2562;52):42-52.
4. บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มศว มหาสารคาม. 2535; 3 (1):22-5.
5. กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2549.
6. เพ็ญพักตร์ พรชะตา. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด 2565;11(2):211-22.
7. มยุรี บาทขารี. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและลดอุบัติเหตุชุมชน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2564; 10(2):841-50.